

GENEALOGIE

v praxi

1. přednáška

Úvod, seznámení s problematikou oboru

Zpracoval: doc. Ing. František Borůvka, CSc.

Garant: doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

Cíl kurzu

- Co je genealogie
- Forma výuky v průběhu kurzu
- Problémy souvisejícími s vyhledáním genealogických dat a vytvořením základních genealogických tabulek
- Seznámit se s postupy vedoucími k sestavení vlastního rodokmenu především s využitím výpočetní techniky a internetu

Forma výuky v průběhu kurzu

- Teoretické základy genealogie
 - Významná data, vývoj
 - Jak na prohlížení matrik
 - Jak začít při sestavování svého rodokmenu
- Návštěva oddělení matrik a archivů
- Přednášky se seminárními prvky
- Orientace v matrikách
- Využití internetu k bádání
- Důraz na elektronické zpracování genealogických dat
 - Software, použití, výstupy
 - Práce ve škole a hlavně doma
- Sestavení vlastního rodokmenu

Cíl dnešní přednášky

- Úvod kurzu
- Co je genealogie
- Seznámení s problematikou soukromé genealogie (rodopisu)
- Historie genealogie, genealogové
- Výstupy bádání
- Termín exkurzí

Co je „Genealogie“

- Řecky génos, latinsky genus = rod, česky rodopis
- Zkoumá vztahy mezi lidskými jedinci, vyplývající z jejich společného rodového původu. Genealogie se zabývá buď studiem jednotlivých osobností, nebo sledováním proměn jednotlivých druhů vztahů. Soukromý zájem v této oblasti bývá označován starším názvem jako rodopis (Wikipedie)
- Pokrvenství - označuje vztah mezi osobami, které pocházejí z jediného předka
- Příbuzenství - jsou vztahy vzniklé manželstvím

Co je „Genealogie“

- Genealogie patří mezi tzv. „Pomocné vědy historické“.
- Pomocné vědy historické.
 - jsou souborem speciálních vědních disciplín, jež slouží ke zkoumání a kritickému hodnocení pramenů historických věd. Využívají nejnovější poznatky mnoha oborů, zejména z okruhu přírodních věd. Slouží k určení míry autentičnosti pramene a hodnoty obsažené informace
 - [Paleografie](#) – nauka o písmu
 - [Kodikologie](#) – nauka o literárních rukopisech
 - [Epigrafika](#) – nauka o nápisech
 - [Diplomatika](#) – nauka o úředních písemnostech
 - [Chronologie](#) – nauka o způsobech měření času
 - [Sfragistika](#) – nauka o pečetích
 - [Heraldika](#) – nauka o znacích,
 - [Genealogie](#) – nauka o rodových vztazích
 - [Numismatika](#) – nauka o platidlech
 - [Metrologie](#) – nauka o mírách a vahách
 - Genetika - informace získané z DNA

Co je „Genealogie“

- V historii vymezovaly společenské vrstvy svůj společenský status, příslušnost k zakladateli rodu právě pomocí rodové posloupnosti předků
- Protože z genealogické posloupnosti vyplývají také právní či prestižní důsledky, je genealogie zatížena mnoha falzy a fikcemi
- Není ji možné studovat jako samostatný vědní obor pouze jako součást jiných historických disciplín
- Věda pro každého bez ohledu na věk a vzdělání

Co je „Genealogie“ - názvosloví

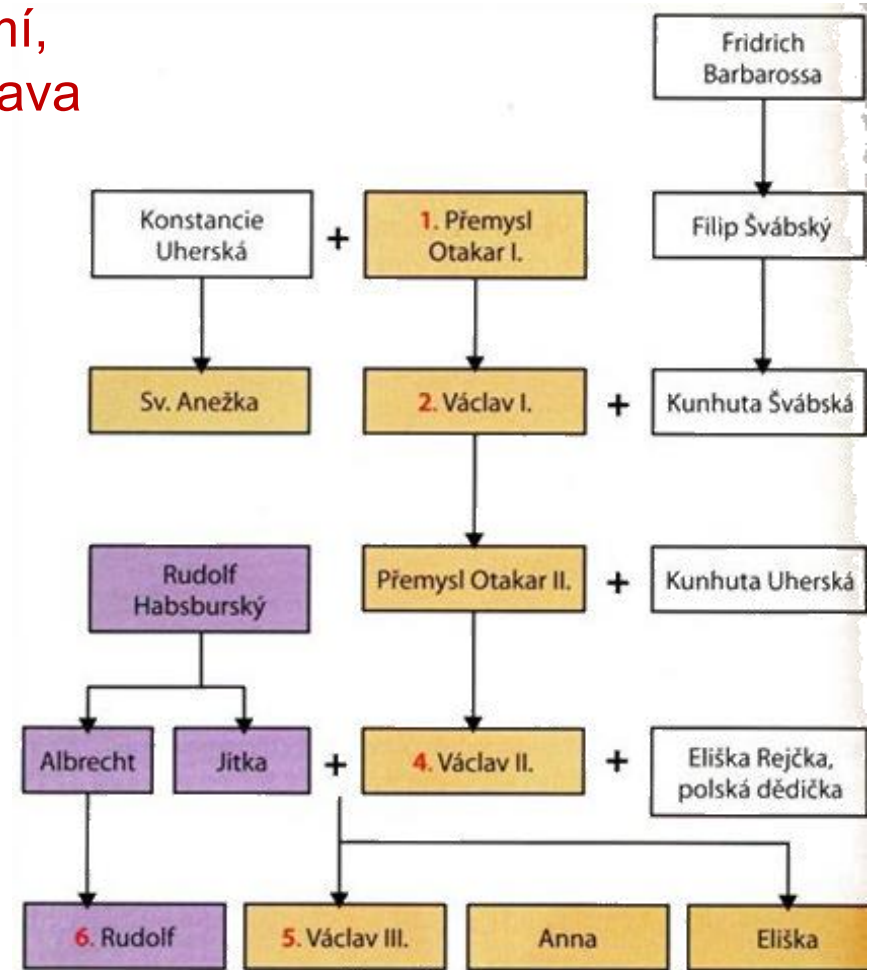
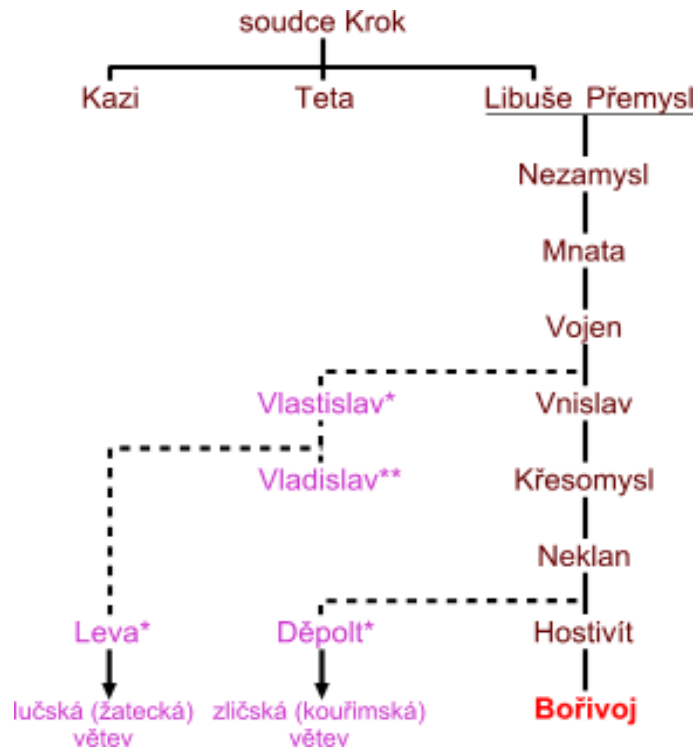
- Proband, střen – výchozí osoba genealogické tabulky. Osoba, od níž se rodokmen odvíjí, je v nich zobrazován nejčastěji dole jako kmen a jeho předkové bývají v koruně stromů.
- Generace – pokrevní osoby žijící přibližně ve stejném časovém období, zároveň všichni potomci jedněch rodičů
- Ztráta předků, implex - situace, kdy spolu mají potomky dva (byť velmi vzdálení) příbuzní. V takovém momentě jsou v minulosti někteří předci těchto dvou osob stejní, např. Marie Terezie měla v 9. generaci jen 113 přímých předků místo 256

Historie genealogie

- Lidé se už od pradávna zajímali o své kořeny a předky, historicky především po mužské linii
 - ve starém Egyptě jsou známé jednotlivé posloupnosti egyptských faraonů
 - v Bibli ve Starém i Novém zákoně (je zapsána i Marie a další ženy)
 - Řím, mocné rodiny se snažily odvozovat svůj původ od zakladatelů Říma, Romula a Rema.
 - Antické Řecko, např. Hésiodovo dílo „O původu bohů“. Zaobírá se uspořádáním všech řeckých hrdinů a polobohů v seznamu a rodokmenu
 - známé jsou rodokmeny panovnických rodů nejen evropských ale i rozsáhlé rodokmeny císařských rodů v Číně nebo Japonsku

Historie genealogie

- nejstarší kroniky z našeho území, Kosmova kronika, Kronika Václava Hájka z Libočan

Historie genealogie

● Panovnická

- Sleduje se návaznost rodové linie pro zachování dědičného práva panovnického rodu, nejčastěji po meči

● Šlechtická

- Šlechtické tituly vycházejí nejčastěji ze zásluh pro panovníka, typické erby (heraldika), na každém zámku
- Jen doložením šlechtického původu po několik generací bylo možno získat úřad na královském dvoře.
- Šlechtické tituly zrušeny r. 1918, nesmějí se používat, nepoužívají se ani erby, pouze osobní znaky

● Občanská

- Až koncem 19. století, dříve byl původ poddaných nezajímavý
- Dnes většina současného obyvatelstva

Historie genealogie

- V r.1929 vzniká první “Rodopisná společnost československá“ na našem území
 - Sdružovala badatele, organizovala podporu v rodopisném bádání
 - Pořádala přednášky, vydávala vlastní časopis a ročenky
 - V únoru 1935 podporovala zajímavou anketu s názvem „Udrželi jste svůj grunt po 100 roků?“. 49 rodů prokázalo starousedlost 250 let
- Za protektorátu
 - Vynucený zájem o předky, nutnost dokazovat árijský původ
- Za socialismu 1948-1989
 - Pozornost ke genealogii ustupovala jiným zájmům. Genealogie byla považována za buržoazní vědy, příliš spjaté s církví a šlechtou
 - Až v březnu 1969 se podařilo založit „Genealogickou a heraldickou společnost“, zájem projevilo 129 lidí z celého Československa. V roce 1980 měla přes 1600 členů

Historie genealogie

- Po roce 1989 přestaly být genealogie i heraldika podezřelými disciplínami, došlo k obnovení spolků i nárůstu zájmu badatelů
 - Velká zájem o genealogii, krajané v zahraničí
 - Vzniká řada publikací zabývajících se genealogií
 - Nové genealogické společnosti a sdružení po celé republice
 - *Popularizace v médiích, televizní seriály*
 - *Profesionální genealogové*
 - Ideální období pro bádání v oblasti genealogie, v historii nejlepší dostupnost informací, matriky, internet.....atd.
 - Od 1.1.2014, Česká genealogická a heraldická společnost v Praze <http://www.genealogie.cz/>. Navazuje na tradice starších rodopisných společností

Genealogové

- V českém prostředí se genealogickým otázkám věnovali už v raném středověku Kosmas a Dalimil
- V 16. stol. to byli rožmberský archivář Václav Březan, zpracoval podrobně dějiny rodu Rožmberků a kupodivu polský emigrant ze šlechtické rodiny, Bartoloměj Paprocký z Hlohol, např. „Zrcadlo slavného Markrebství moravského“.
- Bohuslav Balbín, věnoval se genealogii české šlechty

Genealogové

- František Palacký, sepsal rodokmen rodiny Šternberků a stal se jejich rodovým archivářem. Později získal zakázky dalších šlechtických rodů.
- Známý je jeho malovaný rodokmen namalovaný v r. 2012 pro výstavu „Erby a rodokmeny“

Genealogové

- Největší zaznamenaný rodokmen na světě: rodokmen starověkého čínského filosofa Konfucia, žil v 6.- 5. století před n. l. Rodokmen vychází v knižní podobě, v r. 2009 vyšlo 5. vydání a tvoří ho 80 knih. Uvažuje se že existují cca 3 miliony potomků, z toho 2,5 mil. na území Číny.
- Pokud prokážeme příbuzenství, lze se nechat zapsat za cca 20 Kč. 😊
- My se bohužel tak daleko nedostaneme.

Proč pátrat

- Kdo byli naši předkové, nemáme mezi předky nějakého šlechtice?
- Kde žili naši předkové
- Jak žili naši předkové
- Proč máme nějaké zájmy?
- Proč jsme např. alergici?
- Chceme zanechat informaci o předcích svým potomkům, např. jako dárek
 - Necháme si ho vytvořit, dost vysoká cena
 - Vytvoříme ho sami, dost práce, časově náročné

Jména příjmení

- **Jak jsme přišli ke svému jménu a příjmení**
 - Původně jen jména, později přijmí „po chalupě či gruntu“, za život se mohlo měnit
 - Vývoj jmen – pohanská (Bořivoj, Boleslav), hebrejská (Jan, Jakub), slovanská (Ladislav, Stanislav) atd.
 - Dříve po rodičích, prarodičích, kmotru.
 - Od r. 1770, patentem Josefa II, začala být povinnost používat neměnná příjmení.
 - Příjmení vznikala různě, (po jménech, zvířatech, rostlinách atd..)
 - Dnes cca 60 tis. příjmení a 130 tis. unikátních jmen.
- **Odkud pocházíme**
 - <http://www.kdejsme.cz/>
 - <http://www.nasejmena.cz>
 - <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

Výstupy bádání

- Genealogické tabulky
- Rodové kroniky
 - Tabulky
 - Vyprávění předků
 - Fotografie
- Rodová setkání
 - Setkání lidí spojených genealogickými vazbami, pokrevností příbuzenství
 - Program, publikace a doplnění genealogických tabulek
 - Fotografie, videozáznamy atd.

Děkuji za pozornost